

Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝ. ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΦΥΣΙΚΗ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1^ο

Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό κάθε μιας από τις παρακάτω ερωτήσεις 1-4 και δίπλα το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

1. Όταν μονοχρωματική ακτίνα φωτός διέλθει από οπτικά αραιότερο σε οπτικά πυκνότερο μέσο, τότε:
  - α) Μεταβάλλεται η συχνότητά του.
  - β) Αυξάνεται η ταχύτητά του.
  - γ) Αυξάνεται το μήκος κύματός του.
  - δ) Ελαττώνεται το μήκος κύματός του.

Μονάδες 5

2. Σ' ένα λαμπτήρα φθορισμού το ορατό φως εκπέμπεται:
  - α) Από τα νήματα.
  - β) Από την αποδιέγερση των ατόμων του υδραργύρου.
  - γ) Από την αποδιέγερση των ατόμων της φθορίζουσας ουσίας.
  - δ) Από τα αέρια αργό (Ar) και άζωτο (N).

Μονάδες 5

3. Αν αυξήσουμε την τάση ανόδου-καθόδου σε συσκευή παραγωγής ακτινών X:
  - α) Το γραμμικό φάσμα των ακτινών X θα γίνει συνεχές.
  - β) Το ελάχιστο μήκος κύματος $\lambda_{\min}$ των ακτινών X θα αυξηθεί.
  - γ) Τα μήκη κύματος που αντιστοιχούν στις γραμμές του γραμμικού φάσματος δεν θα μεταβληθούν.
  - δ) Οι ακτίνες X θα γίνουν λιγότερο διεισδυτικές.

Μονάδες 5

4. Κατά την εκπομπή της ακτινοβολίας γ από τον πυρήνα ${}^A_ZX^*$:
  - α) Το A παραμένει σταθερό ενώ το Z μειώνεται κατά 1.
  - β) Το A παραμένει σταθερό ενώ το Z αυξάνεται κατά 1.
  - γ) Δεν μεταβάλλεται ούτε το A ούτε το Z του πυρήνα.
  - δ) Το A μειώνεται κατά 4 και το Z μειώνεται κατά 2.

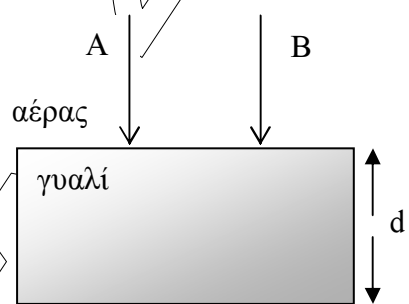
Μονάδες 5

5. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη ΣΩΣΤΟ, για κάθε σωστή πρόταση και τη λέξη ΛΑΘΟΣ, για τη λανθασμένη.
- Το μονοχρωματικό φως δεν αναλύεται σε απλούστερες ακτινοβολίες.
  - Η διαδικασία συνένωσης δύο βαρέων πυρήνων για να σχηματίσουν ένα ελαφρύτερο, λέγεται πυρηνική σύντηξη.
  - Κατά τη διάσπαση β^- το ηλεκτρόνιο που εκπέμπεται προϋπήρχε στον πυρήνα.
  - Σύμφωνα με το πρότυπο του Bohr, το μέτρο της στροφορμής του περιφερόμενου ηλεκτρονίου γύρω από τον πυρήνα μπορεί να πάρει οποιαδήποτε τιμή.
  - Κατά τον ιονισμό τους τα άτομα δεν εκπέμπουν ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ 2^ο

1. Δύο μονοχρωματικές ακτίνες Α και Β προσπίπτουν κάθετα στη διαχωριστική επιφάνεια αέρα – γυαλιού προερχόμενες από τον αέρα όπως φαίνεται στο σχήμα. Η ενέργεια E_A κάθε φωτονίου της ακτινοβολίας Α είναι μεγαλύτερη από την ενέργεια E_B κάθε φωτονίου της ακτινοβολίας Β ($E_A > E_B$). Αν t_A και t_B ο χρόνος διέλευσης από το γυαλί πάχους d , των ακτινοβολιών Α και Β αντίστοιχα, τότε ισχύει:

- $t_A = t_B$
  - $t_A < t_B$
  - $t_A > t_B$
- Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.
  - Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

Μονάδες 2

Μονάδες 6

2. Σε ένα άτομο υδρογόνου που βρίσκεται σε διεγερμένη κατάσταση η ακτίνα τροχιάς του ηλεκτρονίου είναι δεκαεξαπλάσια από την αντίστοιχη στη θεμελιώδη κατάσταση.

- A) Ο κβαντικός αριθμός της διεγερμένης κατάστασης είναι:
- $n = 2$
  - $n = 3$
  - $n = 4$
- Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.
  - Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

Μονάδες 2

Μονάδες 4

B) Η ενέργεια ιονισμού από τη διεγερμένη κατάσταση είναι:

- α) 13,6 eV   β) -13,6 eV   γ) 0,85 eV

Δίνεται η ολική ενέργεια του ατόμου του υδρογόνου στη θεμελιώδη κατάσταση : $E_1 = -13,6 \text{ eV}$

- Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

Μονάδα 1

- Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

Μονάδες 2

3. Το ουράνιο ${}_{92}^{238}\text{U}$ μετατρέπεται μετά από μια σειρά ραδιενεργών διασπάσεων σε μόλυβδο ${}_{82}^{216}\text{Pb}$ με χρόνο υποδιπλασιασμού $T_{1/2} = 4,5 \cdot 10^9$ έτη. Σε ένα πέτρωμα βρέθηκε ότι η αναλογία πυρήνων ουρανίου – μόλυβδου είναι 1/3. Αν όλη η ποσότητα του μόλυβδου προέρχεται από τη διάσπαση του ουρανίου, η ηλικία του πετρώματος είναι:

- α) $1,5 \cdot 10^9$ έτη   β) $9 \cdot 10^9$ έτη   γ) $13,5 \cdot 10^9$ έτη

- Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

Μονάδες 2

- Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ 3^ο

Ηλεκτρόνιο – βλήμα που αρχικά ηρεμούσε, επιταχύνεται από τάση V και συγκρούεται με άτομο υδρογόνου, το οποίο παραμένει συνεχώς ακίνητο. Το ηλεκτρόνιο – βλήμα, μετά από σύγκρουση, συνεχίζει να κινείται έχοντας κινητική ενέργεια 0,05 eV, ενώ το άτομο του υδρογόνου διεγείρεται και το ηλεκτρόνιο καταλήγει σε επιτρεπόμενη τροχιά με κβαντικό αριθμό n . Στη συνέχεια, το άτομο του υδρογόνου αποδιεγείρεται με 2 διαδοχικά άλματα, πρώτα στην κατάσταση με $n=2$ εκπέμποντας φωτόνιο «α» και έπειτα από $n=2$ στην θεμελιώδη κατάσταση εκπέμποντας φωτόνιο «β». Ανάμεσα στις συχνότητες των δύο φωτονίων ισχύει η σχέση: $f_\beta = 4f_\alpha$.

1. Να κάνετε το ενεργειακό διάγραμμα του ατόμου του υδρογόνου στο οποίο να φαίνονται οι τιμές των τεσσάρων πρώτων ενεργειακών σταθμών.

Μονάδες 5

2. Να βρείτε σε ποια ενεργειακή στάθμη βρέθηκε το ηλεκτρόνιο του ατόμου του υδρογόνου μετά τη διέγερσή του.

Μονάδες 6

3. Να βρείτε την τάση V με την οποία επιταχύνθηκε το ηλεκτρόνιο – βλήμα, αν γνωρίζουμε, ότι πριν τη σύγκρουση το ηλεκτρόνιο του ατόμου του υδρογόνου βρισκόταν στην ενεργειακή στάθμη $n = 2$.

Μονάδες 7

4. Να βρείτε τα μήκη κύματος των φωτονίων «α» και «β».
 Σε ποιες περιοχές του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος ανήκουν τα φωτόνια αυτά;
 Δίνονται: $E_1 = -13,6 \text{ eV}$, $h = 6,6 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$, $c_0 = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$, $1 \text{ eV} = 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ J}$
 Μονάδες 7

ΘΕΜΑ 4^ο

Ο χρόνος υποδιπλασιασμού ενός ραδιοϊσοτόπου ${}^A_Z\text{X}$ είναι $T_{1/2} = 70 \text{ s}$. Κάθε πυρήνας του ραδιοϊσοτόπου διασπάται εκπέμποντας ένα σωματίο α ταχύτητας $v = 2 \cdot 10^7 \text{ m/s}$ και ένα φωτόνιο γ . Κατά τη διάσπαση του πυρήνα παρατηρείται διαφορά μάζας $\Delta m = 1,54 \cdot 10^{-29} \text{ kg}$.

- A) α) Γράψτε την εξίσωση που περιγράφει τη διάσπαση συμβολίζοντας με Ψ το θυγατρικό πυρήνα.
 Μονάδες 3
- β) Υπολογίστε την ενέργεια Q που ελευθερώνεται κατά τη διάσπαση του πυρήνα.
 Μονάδες 4
- γ) Υπολογίστε την συχνότητα f του φωτονίου γ .
 Μονάδες 6
- B) Ένα δείγμα του ραδιοϊσοτόπου X έχει τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$ ενεργότητα $2 \cdot 10^{14} \text{ Bq}$.
- α) Υπολογίστε το πλήθος N_0 του X που περιέχονται στο δείγμα τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$.
 Μονάδες 5
- β) Η ενέργεια που ελευθερώνεται κατά τη διάσπαση του δείγματος απορροφάται πλήρως από ποσότητα νερού και αυξάνει τη θερμοκρασία του. Υπολογίστε την αύξηση της θερμοκρασίας του νερού από τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$ μέχρι τη χρονική στιγμή $t = 140 \text{ s}$. Γνωρίζουμε ότι για να αυξηθεί κατά 1° C η θερμοκρασία αυτής της ποσότητας νερού απαιτείται ενέργεια $E = 3465 \text{ J}$.
 Μονάδες 7

Δίνονται: Οι πυρήνες X και Ψ είναι πρακτικά ακίνητοι, $c_0 = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$, μάζα σωματίου α $m_\alpha = 6,6 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$, σταθερά Planck: $h = 6,6 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$ και $\ln 2 = 0,7$.

Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝ.ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΦΥΣΙΚΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

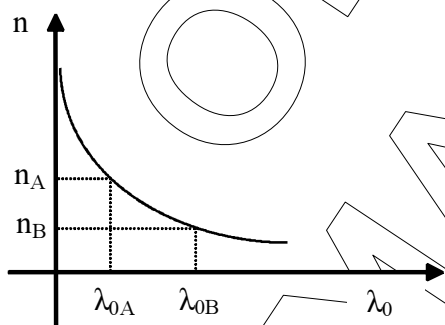
ΘΕΜΑ 1^ο

1. δ
2. γ
3. γ
4. γ
5. α – ΣΩΣΤΟ
β – ΛΑΘΟΣ
γ – ΛΑΘΟΣ
δ – ΛΑΘΟΣ
ε – ΣΩΣΤΟ

ΘΕΜΑ 2^ο

1. Σωστό το γ.

$$E_A > E_B \Rightarrow hf_A > hf_B \Rightarrow f_A > f_B \Rightarrow c_0/\lambda_{0A} > c_0/\lambda_{0B} \Rightarrow \lambda_{0A} < \lambda_{0B}$$

Για το διασκεδασμό:

$$\text{Αφού } \lambda_{0A} < \lambda_{0B} \Rightarrow n_A > n_B \Rightarrow$$

$$c_0/c_A > c_0/c_B \Rightarrow c_A < c_B \Rightarrow$$

$$d/t_A < d/t_B \Rightarrow t_A > t_B$$

2. A) Σωστό το γ.
 $r_n = n^2 r_1 \Rightarrow 16 r_1 = n^2 r_1 \Rightarrow n^2 = 16 \Rightarrow n = 4$

B) Σωστό το γ.
 $E_n = E_1/n^2 \Rightarrow E_4 = E_1/4^2 \Rightarrow E_4 = -13,6\text{eV}/16 \Rightarrow E_4 = -0,85\text{ eV}$
 $E_{4,\text{iov}} = E_\infty - E_4 \Rightarrow E_{4,\text{iov}} = -(-0,85\text{ eV}) \Rightarrow E_{4,\text{iov}} = 0,85\text{ eV}$

3. Σωστό το β.

Έστω N_0 ο αρχικός αριθμός πυρήνων ${}^{238}_{92}\text{U}$. Έστω N_U και N_{Pb} ο αρχικός αριθμός πυρήνων ${}^{238}_{92}\text{U}$ και ${}^{216}_{82}\text{Pb}$ αντίστοιχα σήμερα.

Αφού κάθε πυρήνας ${}^{238}_{92}\text{U}$ μετατρέπεται σε έναν πυρήνα ${}^{216}_{82}\text{Pb}$ ισχύει η σχέση:

$$N_U + N_{Pb} = N_0 \quad (1)$$

Επίσης $N_U / N_{Pb} = 1/3$ (2). Από τις σχέσεις (1) και (2) έχουμε :

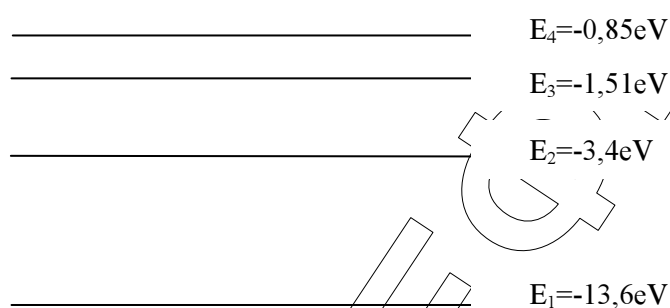
$$N_U + 3N_U = N_0 \Rightarrow 4N_U = N_0 \Rightarrow N_U = N_0/4 \quad \text{Οπότε :}$$

$$N_U = N_0 e^{-\lambda t} \Rightarrow N_0/4 = N_0 e^{-\lambda t} \Rightarrow \ln 4 = \lambda t \Rightarrow t = 2 \ln 2 / \lambda$$

$$\text{Όμως } \ln 2 / \lambda = T_{1/2} \quad \text{Τελικά : } t = 2 \ln 2 / \lambda \Rightarrow t = 2 T_{1/2} \Rightarrow t = 9 \cdot 10^9 \text{ έτη.}$$

ΘΕΜΑ 3^ο

1)

2)

Για το φωτόνιο «α»: $E_\alpha = E_n - E_2 = hf_\alpha$

Για το φωτόνιο «β»: $E_\beta = E_2 - E_1 = hf_\beta$

$$\text{Όμως } f_\beta = 4f_\alpha \Rightarrow E_2 - E_1 = 4(E_n - E_2) \Rightarrow 4E_n = 5E_2 - E_1 \Rightarrow 4E_n = -3,4 \Rightarrow E_n = -3,4 / 4 = -0,85 \text{ eV.}$$

$$\text{Όμως: } E_n = E_1 / n^2 \Rightarrow n^2 = E_1 / E_n \Rightarrow n = \sqrt{\frac{E_1}{E_n}} = \sqrt{\frac{-13,6 \text{ eV}}{-0,85 \text{ eV}}} = 4$$

3)

$$K_{\text{ηλεκτρ. (αρχ.)}} = E_{\text{διεγ. ατόμου}} + K_{\text{ηλεκτρ. (τελ.)}} \Rightarrow eV = (E_4 - E_2) + 0,05 \text{ eV} \Rightarrow$$

$$eV = [(-0,85 \text{ eV}) - (-3,4 \text{ eV})] + 0,05 \text{ eV} \Rightarrow eV = 2,6 \text{ eV} \Rightarrow V = 2,6 \text{ V.}$$

4)

$$E_\alpha = E_4 - E_2 = 2,55 \text{ eV}$$

$$E_\alpha = hc_0 / \lambda_\alpha \Rightarrow \lambda_\alpha = hc_0 / E_\alpha$$

$$\lambda_\alpha = \frac{6,6 \cdot 10^{-34} \cdot 3 \cdot 10^8}{2,55 \cdot 1,6 \cdot 10^{-19}} \text{ m} = 485 \cdot 10^{-9} \text{ m} = 485 \text{ nm}$$

$$E_\beta = E_2 - E_1 = 10,2 \text{ eV}$$

$$E_\beta = hc_0 / \lambda_\beta \Rightarrow \lambda_\beta = hc_0 / E_\beta$$

$$\lambda_\beta = \frac{6,6 \cdot 10^{-34} \cdot 3 \cdot 10^8}{10,2 \cdot 1,6 \cdot 10^{-19}} \text{ m} = 121 \cdot 10^{-9} \text{ m} = 121 \text{ nm}$$

Το φωτόνιο «α» ανήκει στην ορατή ακτινοβολία και το φωτόνιο «β» στην υπεριώδη ακτινοβολία.

ΘΕΜΑ 4^ο

A) α) ${}^A_Z X \rightarrow {}^{A-4}_{Z-2} \Psi + {}^4_2 \text{He} + \gamma$

β) $Q = (\Delta m)c^2 = 1,54 \cdot 10^{-29} \text{kg} \cdot (3 \cdot 10^8 \text{ m/s})^2 = 13,86 \cdot 10^{-13} \text{ J}$

γ) Κατά τη διάσπαση α ελευθερώνεται ενέργεια:
 $Q_\alpha = K_\alpha = m_\alpha v^2 / 2 = [6,6 \cdot 10^{-27} \text{kg} \cdot (2 \cdot 10^7 \text{ m/s})^2] / 2 = 13,2 \cdot 10^{-13} \text{ J}$
 Έστω κατά τη διάσπαση γ ελευθερώνεται ενέργεια Q_γ .
 Τότε ισχύει: $Q = Q_\alpha + Q_\gamma \Rightarrow Q_\gamma = Q - Q_\alpha \Rightarrow Q_\gamma = 0,66 \cdot 10^{-13} \text{ J}$
 $Q_\gamma = E_\varphi \Rightarrow Q_\gamma = hf \Rightarrow f = Q_\gamma / h \Rightarrow f = (0,66 \cdot 10^{-13} \text{ J}) / (6,6 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}) \Rightarrow$
 $\Rightarrow f = 10^{20} \text{ Hz}$.

B) α) $T_{1/2} = \ln 2 / \lambda \Rightarrow \lambda = \ln 2 / T_{1/2} \Rightarrow \lambda = 0,7 / 70 \text{ s} \Rightarrow \lambda = 10^{-2} \text{ s}^{-1}$

$$\left| \frac{\Delta N}{\Delta t} \right| = \lambda N_0 \Rightarrow N_0 = \frac{\left| \frac{\Delta N}{\Delta t} \right|}{\lambda} \Rightarrow N_0 = \frac{2 \cdot 10^{14} \text{ πυρήνες/s}}{10^{-2} \text{ s}^{-1}} \Rightarrow N_0 = 2 \cdot 10^{16} \text{ πυρήνες}$$

β) Το πλήθος των πυρήνων που απέμειναν είναι:
 $N = N_0 e^{-\lambda t} \Rightarrow N = N_0 e^{-\frac{\ln 2}{70} \cdot 140} \Rightarrow N = \frac{N_0}{e^{\ln 2}} \Rightarrow N = \frac{N_0}{2}$

Το πλήθος πυρήνων που διασπάστηκαν είναι:
 $|\Delta N| = N_0 - N = N_0 - \frac{N_0}{2} = \frac{1}{2} N_0 = \frac{1}{2} \cdot 2 \cdot 10^{16} = 1,5 \cdot 10^{16}$

Η ενέργεια που ελευθερώθηκε από $t_0 = 0$ έως $t = 140 \text{ s}$ είναι:

$$Q_{ολ} = |\Delta N| \cdot Q = 1,5 \cdot 10^{16} \cdot 13,86 \cdot 10^{-13} = 20790 \text{ J}$$

Τα 3465J	αυξάνουν κατά 1°C
Τα 20790J	$\Delta\theta$
<hr style="width: 100%;"/>	
$\Delta\theta = 6^\circ\text{C}$	